

**Posolstvo Svätého Otca Františka
na 57. svetový deň spoločenských komunikačných prostriedkov**

Hovoriť so srdcom.

„Podľa pravdy a v láske“ (Ef 4, 15)

Drahí bratia a sestry!

Po tom, ako sme sa v predchádzajúcich rokoch zamýšľali nad slovesami „ísť a vidieť“ a „počúvať“, ktoré predstavujú podmienku dobrej komunikácie, chcel by som sa v tomto Posolstve na 57. svetový deň spoločenských komunikačných prostriedkov zamerať na výraz „hovoriť so srdcom“. Práve srdce nás pohlo k tomu, aby sme išli, videli a počúvali, a je to srdce, ktoré nás pobáda k otvorenej a láskavej komunikácii. Po tom, čo sme sa vycvičili v počúvaní, ktoré si vyžaduje vyčkávať a byť trpezlivý, a tiež zrieknuť sa predpojatého presadzovania vlastného názoru, môžeme vstúpiť do dynamiky dialógu a zdieľania, ktorým je práve komunikácia so srdcom. Keď si vypočujeme druhého s čistým srdcom, budeme tiež schopní *hovoriť podľa pravdy a v láske* (porov. Ef 4, 15). Nesmieme sa báť hlásať pravdu, aj keď je to niekedy nepríjemné, ale nesmieme to robiť bez lásky, bez srdca. Pretože „programom kresťana – ako napísal Benedikt XVI. – je srdce, ktoré vidí“¹. Srdce, ktoré svojím tlkotom odhaľuje pravdu o našom bytí, a preto mu treba načúvať. To vedie poslucháča k tomu, aby sa naladil na rovnakú vlnovú dĺžku až do tej miery, že je schopný cítiť vo vlastnom srdci aj tlkot srdca toho druhého. Vtedy sa môže uskutočniť zázrak stretnutia, vďaka ktorému sa budeme na seba navzájom pozerieť so súcitom a s rešpektom prijímať slabosti toho druhého, namiesto toho, aby sme ho súdili na základe rečí a rozsievali nezhody a rozdelenie.

Ježiš nás upozorňuje, že každý strom sa dá spoznať po ovocí (porov. Lk 6, 44). „Dobrý človek vynáša z dobrého pokladu svojho srdca dobro a zlý človek zo zlého vynáša zlo. Ved' z plnosti srdca hovoria jeho ústa“ (Lk 6, 45). Preto musí mať človek očistené srdce, aby mohol komunikovať *podľa pravdy a v láske*. Iba počúvaním a hovorením s čistým srdcom môžeme vidieť poza prvotné zdanie a prekonať nejasný šum, ktorý nám nepomáha rozlišovať ani v oblasti informácií v komplikovanom svete, v ktorom žijeme. Výzva hovoriť so srdcom radikálne protirečí našej dobe, ktorá má silný sklon k ľahostajnosti a rozhorčovaniu sa, niekedy dokonca na základe dezinformácií, ktoré falšujú a zneužívajú pravdu.

---

¹ BENEDIKT XVI.: encyklika *Deus caritas est*, 31.

Komunikovať srdečne

Komunikovať srdečne znamená, že tí, ktorí čítajú naše texty alebo nás počúvajú, sú schopní vnímať našu účasť na radoostiach a obavách, nádejach a utrpení žien a mužov našej doby. Kto takto komunikuje, miluje druhého človeka, pretože mu na ňom záleží a váži si jeho slobodu bez toho, aby ju narušal. Takýto štýl môžeme nájsť u tajomného Pútnika, ktorý sa rozpráva s učeníkmi na ceste do Emauz po tragédii na Golgote. Zmŕtvychvstalý Ježiš k nim hovorí so srdcom a s rešpektom ich sprevádza na ceste ich bolesti, skôr sa ponúka než vnucuje, s láskou otvára ich mysle, aby pochopili hlbší zmysel toho, čo sa stalo. Môžu vskutku radostne zvolieť, že im srdcia horeli v hrudi, keď sa im cestou prihovárал a vysvetľoval im Písma (porov. *Lk 24, 32*).

V tejto historickej dobe poznačenej polarizáciou a protikladmi – voči ktorým, žiaľ, nie je imúnne ani cirkevné spoločenstvo – sa úloha komunikovať „s otvoreným srdcom a otvorenou náručou“ netýka len informačných pracovníkov, ale je povinnosťou každého. Všetci sme povolani hľadať a hovoriť pravdu a robiť to s láskou. Najmä my kresťania sme neustále nabádaní, aby sme zdržovali svoj jazyk od zlého (porov. *Ž 34, 14*), pretože – ako nás poučá Písmo – tým istým jazykom nemôžeme dobrorečiť Pánovi a zlorečiť ľuďom stvoreným na Božiu podobu (porov. *Jak 3, 9*). Z našich úst by nemali vychádzať zlé slová, „*ale iba dobré, na potrebné budovanie, aby prinášalo milosť tým, čo počúvajú*“ (*Ef 4, 29*).

Láskavá reč niekedy prelomí aj tie najzatvrdnutejšie srdcia. Doklady o tom nachádzame aj v literatúre. Mám na mysli onú pamätnú stranu v XXI. kapitole románu *Snúbenci*, kde sa Lucia so srdcom prihovára Nemenovanému, až kým on, odzbrojený a sužovaný blahodarnou vnútornou krízou, nepodľahne nežnej sile lásky. Zažívame to aj v občianskom spoložití tam, kde láskavosť nie je len otázkou „etikety“, ale skutočným protijedom na krutosť, ktorá, žiaľ, môže otráviť srdcia a urobiť vzťahy toxickými. Láskavú reč potrebujeme aj v médiách, aby komunikácia nepodnecovala nevôľu, ktorá popudzuje, vyvoláva hnev a vedie ku konfliktom, ale aby pomáhala ľuďom pokojne uvažovať a kriticky, no vždy s rešpektom interpretovať realitu, v ktorej žijú.

Komunikovať od srdca k srdcu: „Aby sme dobre hovorili, stačí dobre milovať“.

Jedným z najžiarivejších a stále fascinujúcich príkladov „hovorenia so srdcom“ je svätý František Saleský, učiteľ Cirkvi, ktorému som nedávno pri príležitosti 400 rokov od jeho smrti venoval apoštolský list *Totum amoris est*. V tejto súvislosti by som chcel okrem tohto významného výročia spomenúť aj ďalšie, ktoré pripadá na rok 2023: sté výročie vyhlásenia Františka Saleského za patróna katolíckych novinárov Piom XI. prostredníctvom

encyklyky *Rerum omnium perturbationem*. Brilantný intelektuál, plodný spisovateľ a hlboký teológ František Saleský bol ženevským biskupom začiatkom 17. storočia, v ťažkých rokoch poznačených ostrými spormi s kalvínmi. Jeho mierny postoj, ľudskosť a ochota trpezlivo viesť dialóg s každým a najmä s tými, ktorí mu odporovali, z neho urobili výnimočného svedka milosrdnej Božej lásky. Mohli by sme o ňom povedať, že „*milé slovo získava mnohých priateľov a krotí nepriateľov, láskavá reč dobrého človeka rozmnožuje (dobro)*“ (*Sir* 6, 5). Navyše jeden z jeho najznámejších výrokov – „srdce hovorí k srdcu“ – inšpiroval celé generácie veriacich, vrátane svätého Johna Henryho Newmana, ktorý si ho zvolil za svoje motto *Cor ad cor loquitur*. Jedným z jeho presvedčení bolo, že „aby sme dobre hovorili, stačí dobre milovať“. To značí, že pre neho komunikácia nikdy nesmie byť zredukovaná na niečo umelé, na – ako by sme dnes povedali – marketingovú stratégiu, ale je skôr odrazom duše, viditeľným povrchom jadra lásky, ktoré je očiam neviditeľné. Podľa svätého Františka Saleského sa „v srdci a práve cez srdce uskutočňuje ten jemný a intenzívny jednotiaci proces, vďaka ktorému človek spoznáva Boha“.² Pretože svätý František „dobro miloval“, dokázal sa dohovoriť aj s hluchonemým Martinom a stal sa jeho priateľom. Preto si ho pripomíname aj ako ochrancu ľudí s narušenou komunikačnou schopnosťou.

Práve na základe tohto „kritéria lásky“ nám svätý ženevský biskup svojimi spismi a svedectvom života pripomína, že „sme to, čo komunikujeme“. Jeho poučenie ide proti prúdu dnešnej doby, v ktorej sa najmä na sociálnych sieťach komunikácia často zneužíva, aby nás svet videl takých, akí by sme chceli byť, a nie takých, akí sme. František Saleský rozšíril v ženevskej komunite množstvo kópií svojich spisov. Táto „žurnalistická“ intuícia mu priniesla povest', ktorá rýchlo prekročila hranice jeho diecézy a pretrváva dodnes. Svätý Pavol VI. poznamenal, že jeho spisy sú „mimoriadne príjemným, poučným a podnetným čítaním“.³ Ak sa pozrieme na dnešnú komunikačnú situáciu, nie sú práve toto charakteristiky, ktoré by mal spĺňať článok, reportáž, rozhlasová alebo televízna správa či príspevok na sociálnych sieťach? Nech sa pracovníci v oblasti komunikácie dajú inšpirovať týmto svätcom nehy a odvážne a slobodne hľadajú a hovoria pravdu, odmietajúc pokušenie používať úderné a bojovné výrazy.

Hovoriť so srdcom v synodálnom procese

Ako som už zdôraznil, „aj v Cirkvi je veľmi potrebné počúvať a počúvať sa navzájom. Je to ten najcennejší a najplodnejší dar, ktorý môžeme ostatným ponúknuť“.⁴ Z nezaujatého,

² FRANTIŠEK: apoštolský list *Totum amoris est* (28. december 2022).

³ PAVOL VI.: apoštolský list *Sabaudiae gemma* pri príležitosti 400. výročia narodenia sv. Františka Saleského, učiteľa Cirkvi (29. január 1967).

⁴ FRANTIŠEK: *Posolstvo na 56. svetový deň spoločenských komunikačných prostriedkov* (24. január 2022).

pozorného a ochotného počúvania vychádza hovorenie v Božom štýle, živené blízkosťou, súcitom a nehou. V Cirkvi naliehavo potrebujeme komunikáciu, ktorá rozpaľuje srdcia, je balzomom na rany a vrhá svetlo na cestu našich bratov a sestier. Snívam o cirkevnej komunikácii, ktorá sa nechá viesť Duchom Svätým, je jemná a zároveň prorocká, ktorá vie nájsť nové formy a spôsoby pre nádherné ohlasovanie, ktoré je povoláná vnieť do tretieho tisícročia. Komunikácii, ktorá sa zameriava na vzťah s Bohom a blízkym, najmä s tými najnúdznejšími, a ktorá dokáže skôr zapáliť oheň viery než len uchovávať popol sebareferenčnej identity. Komunikácii, ktorej základom je pokora pri počúvaní a *parrésia* v hovorení, ktorá nikdy neoddeľuje pravdu od lásky.

Odzbrojiť myseľ podporovaním jazyka pokoja

„*Kosti láme jazyk lichotný*“ hovorí *Kniha prísloví* (25,15). Dnes je oveľa potrebnéjšie ako kedykoľvek predtým hovoriť so srdcom, aby sme podporovali kultúru pokoja tam, kde je vojna; aby sme otvárali cesty dialógu a zmierenia tam, kde zúri nenávisť a nepriateľstvo. V dramatickom kontexte globálneho konfliktu, ktorý zažívame, je naliehavo potrebné zachovať komunikáciu, ktorá nie je útočná. Je potrebné prekonať „zvyk rýchlo zdiskreditovať oponenta, pripisovať mu ponižujúce epitetá namiesto toho, aby sme viedli otvorený a úctivý dialóg“.⁵ Potrebujeme komunikátorov ochotných viesť dialóg, podporujúcich integrálne odzbrojenie a odhodlaných odstrániť vojnovú psychózu, ktorá sa skrýva v našich srdciach, ako prorocky naliehal svätý Ján XXIII. vo svojej encyklike *Pacem in terris*: „Pravý pokoj medzi národmi môže zabezpečiť jedine vzájomná dôvera“ (61). Dôvera, ktorá potrebuje komunikátorov, ktorí nie sú zabarikádovaní, ale odvážni a kreatívni, pripravení riskovať a nájsť spoločný základ, na ktorom by sa mohli stretnúť. Podobne ako pred 60 rokmi aj teraz žijeme v temnej hodine, v ktorej sa ľudstvo obáva eskalácie vojny, ktorú treba čo najskôr zabrzdiť, a to aj na úrovni komunikácie. Človek je zdesený, keď počuje, ako ľahko sa vyslovujú slová vyzývajúce na zničenie národov a území. Slová, ktoré sa, žiaľ, často menia na vojnové činy plné ohavného násillia. Preto treba odmietnuť všetku bojovnú rétoriku, ako aj všetky formy propagandy, ktoré manipulujú s pravdou a deformujú ju na ideologické ciele. Namiesto toho je potrebné na všetkých úrovniach podporovať komunikáciu, ktorá pomáha vytvárať podmienky na riešenie sporov medzi národmi.

Ako kresťania vieme, že o osude mieru rozhoduje obrátenie srdca, pretože vírus vojny pochádza z ľudského srdca.⁶ Zo srdca vychádzajú tie správne slová, ktoré rozptýlia tie

⁵ FRANTIŠEK: encyklika *Fratelli tutti* (3. október 2020), 201.

⁶ Porov. FRANTIŠEK: *Posolstvo na 56. svetový deň pokoja*, 1. január 2023.

uzavretého a rozdeleného sveta a vybudujú lepšiu civilizáciu, než akú sme dostali. Je to úsilie, ktoré sa vyžaduje od každého z nás, ale najmä od pracovníkov v oblasti komunikácie, aby mohli svoje povolanie vykonávať ako poslanie.

Nech nám Pán Ježiš, čisté Slovo vychádzajúce z Otcovho srdca, pomáha, aby naša komunikácia bola slobodná, čistá a srdečná.

Nech nám Pán Ježiš, Slovo, ktoré sa stalo telom, pomáha počúvať tlkot srdc, znovu objaviť, že sme bratmi a sestrami, a odzbrojiť nepriateľstvo, ktoré nás rozdeľuje.

Nech nám Pán Ježiš, Slovo pravdy a lásky, pomáha hovoriť pravdu a s láskou, aby sme cítili, že sme si navzájom ochrancami.

V Ríme pri Svätom Jánovi v Lateráne, 24. januára 2023, na spomienku sv. Františka Saleského.

FRANTIŠEK

*Z talianskeho originálu *Messaggio del Santo Padre Francesco per la 57° Giornata Mondiale delle Comunicazioni Sociali* preložila Mária Spišiaková*